

ลักษณะอัตชีวประวัติเชิงนวนิยาย (autobiographie romanesque) ในเรื่อง สตุดีคุณพ่อ (*La Gloire de mon père*) ของมาร์แชล ปาญอล (Marcel Pagnol)

ลิตานัน ทรัพย์สิน *



Résumé

Cet article présente un récit autobiographique et romanesque célèbre de la littérature française d'après l'œuvre intitulée *La Gloire de mon père* de Marcel Pagnol. Cette œuvre est composée de plusieurs caractères autobiographique romanesque. Il est illustré par le pacte autobiographique. L'auteur a écrit ce livre à l'âge de 62 ans alors qu'il était déjà connu. Il y raconte la propre histoire de ses ancêtres et de son enfance jusqu'à l'âge de 8 ans. Il y montre ses souvenirs d'enfants tout en racontant une histoire romanesque. L'intrigue est un récit de prose. L'auteur, le narrateur et le personnage principal sont la même personne. L'histoire se déroule dans l'ordre chronologique et tous les lieux du récit où l'auteur a vécu existent vraiment dans le monde réel. Dans *La Gloire de mon père*, non seulement les lecteurs découvrent vraiment la biographie et la propre existence de Marcel Pagnol, mais ils ressentent aussi l'amour et la fierté éprouvés par l'auteur envers son père en tentant de le glorifier. Au final, le récit permet de réunir les lecteurs aux personnages de l'histoire dans leurs joies.



บทนำ

เรื่อง สตุดีคุณพ่อ นี้เป็นผลงานหนึ่งใน ๔ เรื่องจากชุด *รำลึกวัยเยาว์* (*Souvenirs d'enfance*)

ซึ่งประกอบด้วย เรื่อง *La Gloire de mon père* (tome I) (*สตุดีคุณพ่อ*) ตีพิมพ์ใน ค.ศ. ๑๙๕๓ เรื่อง *Le Château de ma mère* (tome II) ตีพิมพ์ใน ค.ศ. ๑๙๕๘ เรื่อง *Le Temps des secrets* (tome III) ตีพิมพ์ใน ค.ศ. ๑๙๖๐ และ เรื่อง *Le Temps des amours* (tome IV) ตีพิมพ์ใน ค.ศ. ๑๙๗๗

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอ ลักษณะของอัตชีวประวัติเชิงนวนิยาย โดยศึกษาผ่านเรื่อง สตุดีคุณพ่อ ของมาร์แชล ปาญอล ซึ่งผู้ประพันธ์เล่าเรื่องราวชีวิตของตนเองโดยเริ่มตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนกระทั่งเขาอายุ ๘ ขวบ และใช้การเล่าเรื่องแบบนวนิยาย เช่น การเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเป็นตัวละครในเรื่อง การใช้มุมมอง วาทกรรม ในนวนิยาย ตัวละคร กาล และสถานที่ เป็นต้น



เรื่องย่อ

มาร์แชล ปาญอล เล่าถึงชีวิตในวัยเด็กของเขา เริ่มตั้งแต่เขาเกิดที่เมืองโอบาญ พ่อของเขาเป็นครูชื่อ โจเซฟ มีเชื้อสายมาจากสเปน แม่เป็นช่างเย็บผ้าชื่อ ออกุสติน เขามีน้องชายชื่อ ปอล และน้องสาวอีกหนึ่งคน มาร์แชลใช้ชีวิตอยู่ที่โอบาญเพียง ๓ ปี จากนั้นย้ายมาอยู่ที่ แซงต์ ลู ซึ่งเป็นหมู่บ้านใหญ่ในเขตซานเมืองมาร์เซย์ และก็ย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองมาร์เซย์ เขาสามารถอ่าน

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการแปลภาษาฝรั่งเศส-ไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์สาขาวิชาการแปลภาษาฝรั่งเศส-ไทย เรื่อง บทแปลเรื่อง "สตุดีคุณพ่อ" (ครั้งแรก) ของมาร์แชล ปาญอล พร้อมบทวิเคราะห์

หนังสือออกได้เองตั้งแต่อายุไม่ถึง ๖ ขวบ ซึ่งทำให้พ่อและแม่ของเขาประหลาดใจเป็นอย่างยิ่ง ทุกวันพฤหัสบดีกับวันอาทิตย์ ป้าโรสซึ่งเป็นพี่สาวคนโตของแม่จะมารับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน จากนั้นก็พามาแชลขึ้นรถรางไปเที่ยวที่สวนโบเรลี พวกเขาจะมีมานั่งประจำ วันหนึ่งเมื่อไปถึงสวนแห่งนี้ก็พบว่ามีชายวัยกลางคนนั่งตรงมานั่งประจำของพวกเขา ขณะที่มาร์แชลไปให้อาหารเป็ด ชายคนนี้ได้โอกาสพูดคุยกับป้าโรส จึงรู้ว่ามาร์แชลไม่ใช่ลูกของเธอ เพราะเธอยังไม่ได้แต่งงาน ชายคนนี้มีชื่อว่า ลุงฌูลส์ มาจากเมืองรูซียง มีอาชีพเป็นข้าราชการอยู่ที่ศาลาว่าการจังหวัด เขาได้แต่งงานกับป้าโรสในเวลาต่อมา ลุงฌูลส์นับถือศาสนาแต่ใจเซฟพ่อของเขาไม่นับถือศาสนา ดังนั้น เขาทั้งสองคนจึงมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันบ่อยครั้งในเรื่องศาสนา เมื่อถึงฤดูร้อนลุงฌูลส์กับพ่อตัดสินใจเช่าบ้านพักในชนบทเพื่อพาครอบครัวไปพักผ่อนที่ลา บาสดิต เนฟ เส้นทางที่จะไปต้องใช้รถรางแล้วเดินเท้าต่อ โดยลุงฌูลส์ผู้จัดการเรื่องการไปพักผ่อนนี้ได้ติดต่อเช่ารถม้าไว้ แต่ละครอบครัวแยกกันเดินทาง เมื่อครอบครัวของป้าฌูลมาถึงบ้านพักลา บาสดิต เนฟ ก็พบลุงฌูลส์กับป้าโรสซึ่งมาถึงก่อนและรอต้อนรับพวกเขาอยู่

ระหว่างพักผ่อนพ่อกับลุงฌูลส์เตรียมทำกิจกรรมสำคัญ นั่นคือ การล่าสัตว์ พ่อของเขาไม่เคยล่าสัตว์มาก่อน ลุงฌูลส์จึงเป็นผู้สอนและฝึกฝนให้เขา เมื่อถึงวันออกไปล่าสัตว์ ลุงฌูลส์กับพ่อก็ไปกันสองคนโดยไม่ได้ให้มาร์แชลไปด้วย เขาจึงตามทั้งสองคนไปในหุบเขาโดยไม่ให้พวกเขารู้ตัว เขาตั้งใจจะไปช่วยพ่อ เพราะเขากลัวว่าพ่อจะคว้าน้ำเหลวกลับมา ระหว่างที่ตามไปนั้นมาร์แชลได้หลงทาง เขาจึงตั้งสติหาทางกลับมาทางเดิมให้ได้ ขณะที่

ที่เดินอยู่นั้นเขาก็ได้ยินเสียงปืน แล้วก็พบว่ามีนกตัวใหญ่ตกลงมาที่พื้นหนึ่งตัว จากนั้นอีกตัวตกลงมาโดนหัวเขา และเขาก็ได้ยินเสียงของลุงฌูลส์ที่กำลังบ่นพ่อ เขาจึงไปยืนที่หน้าผาพร้อมชูนกทั้งสองตัวขึ้นฟ้า เพื่อเป็นการสดุดีวีรกรรมของพ่อเขาที่เป็นผู้ยิงนกทั้งสองตัวนี้ได้ หลังจากนั้นก็กลับมาที่บ้าน เมื่อแม่ ปอล ป้าโรส และหญิงรับใช้เห็นนกทั้งสองตัวและรู้ว่าพ่อเป็นผู้ยิง ต่างก็ดีใจที่พ่อทำได้อีกคนในหมู่บ้านพากันชื่นชมความสามารถของพ่อ แม้กระทั่งบาทหลวงซึ่งปกติจะเป็นศัตรูของพ่อก็ยังชื่นชมในวีรกรรมครั้งนี้ มาร์แชลภูมิใจในตัวพ่อที่ทุกคนในหมู่บ้านแห่งนี้ต่างพากันยกย่องพ่อ



ลักษณะอัตชีวประวัติเชิงนวนิยาย

(autobiographie romanesque)

ในเรื่อง *สดุดีคุณพ่อ*

ผู้แปลได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสือ *แนวเขียนเชิงอัตชีวประวัติในผลงานของโกแล็ต* ของ รศ. ดร. พวงคราม พันธุ์บุรณะ (พวงคราม พันธุ์บุรณะ, ๒๕๓๖) เพื่อทำความเข้าใจลักษณะของอัตชีวประวัติว่ามีความเป็นมาอย่างไร และมีลักษณะการเขียนแตกต่างจากงานวรรณกรรมประเภทอื่นอย่างไร

วรรณกรรมอัตชีวประวัติเริ่มขึ้นในกลางศตวรรษที่ ๑๘ นักวิเคราะห์วรรณคดีจำนวนมากเชื่อว่าผลงานอัตชีวประวัติเล่มแรก คือ *Les Confessions* ของ นักบุญโอกุสติน (*Saint Augustin*) และผลงานเรื่อง *คำสารภาพ* (*Les Confessions*) ของ ฌอง ฌากส์ รูสโซ (*Jean-Jacques Rousseau*) ได้รับการยกย่องว่าเป็นต้นแบบของอัตชีวประวัติดสมัยปัจจุบัน มีงานวรรณกรรมหลายประเภทที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ

อัตชีวประวัติ เช่น บันทึกความทรงจำ (mémoires) จะแตกต่างจากอัตชีวประวัติตรงที่บันทึกความทรงจำจะเน้นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ถูกบันทึกโดยผู้ประพันธ์เองมากกว่าการเล่าเรื่องชีวิตส่วนตัวของผู้ประพันธ์ ฌูร์นาลิน (journal intime) จะเป็นบันทึกเหตุการณ์วันต่อวัน แต่อัตชีวประวัติจะเป็นการรำลึกเล่าเรื่องย้อนหลังตั้งแต่ต้นจนถึงขณะที่เขียน ในส่วนของนวนิยายอัตชีวประวัติ (roman autobiographique) แตกต่างจากอัตชีวประวัติในแง่ของผู้เล่าเรื่องและตัวละครที่ไม่ได้เป็นบุคคลเดียวกันกับผู้ประพันธ์ ส่วนชีวประวัติ (biographie) นั้น ผู้แต่งมักจะได้อิทธิพลจากคำบอกเล่าของผู้ที่รู้จักผู้เสียชีวิต เอกสาร และรูปภาพ แล้วนำมาเรียบเรียงอย่างปราศจากอคติ ส่วนผู้แต่งอัตชีวประวัติจะใช้ข้อมูลจากความทรงจำ และวิธีการเขียนก็เป็นอัตวิสัย ทั้งนี้จะเห็นว่าผลงานอัตชีวประวัตินักจะใช้คำว่า mémoires และ souvenirs ในการตั้งชื่อเรื่อง นอกจากนี้อัตชีวประวัติยังได้รับอิทธิพลจากนวนิยายซึ่งเกิดก่อนอัตชีวประวัติหนึ่งศตวรรษ การเขียนอัตชีวประวัติจึงเลียนแบบเทคนิคการเขียนนวนิยาย ดังนั้นการพิจารณาว่าผลงานอัตชีวประวัติชิ้นใดเอนเอียงไปทางนวนิยายมากน้อยเพียงใด จึงต้องขึ้นกับอัตวิสัยของผู้อ่านซึ่งอาจมีความเห็นต่างกัน

ฟิลิป เลอเชิน (Philippe Lejeune) นักทฤษฎีชาวฝรั่งเศส ได้ให้คำจำกัดความ อัตชีวประวัติไว้ในหนังสือ *L'autobiographie en France* ดังนี้

*“nous appelons autobiographie le récit rétrospectif en prose que quelqu'un fait de sa propre existence, quand il met l'accent principal sur sa vie individuelle, en particulier sur l'histoire de sa personnalité.”*¹

ในเรื่อง *สตุดีคุณพ่อ* ของมาร์แชล ปาญอล จัดได้ว่าเป็นอัตชีวประวัติเชิงนวนิยาย เนื่องจากผู้ประพันธ์ได้เล่าเรื่องย้อนอดีตโดยเริ่มตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ การดำเนินชีวิตของพ่อแม่ การเกิดของเขา การย้ายที่อยู่อาศัย ช่วงชีวิตปฐมวัยของเขา การเข้าเรียนจนถึงช่วงพักร้อนตอนปิดเทอมใหญ่ ขณะที่เขาอายุ ๘ ขวบ โดยเหตุการณ์ทั้งหมดเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง รวมถึงรายละเอียดที่เกี่ยวกับตัวผู้ประพันธ์เองทั้งสถานที่และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยข้อมูลบางส่วนเป็นข้อเท็จจริงดังปรากฏเป็นหลักฐานในชีวประวัติของผู้ประพันธ์ งานเขียนลักษณะนี้แตกต่างไปจากนวนิยาย ที่ส่วนมากข้อมูลต่างๆ ของตัวละครจะเป็นเรื่องสมมติที่สร้างขึ้นมาหรือเป็นเรื่องเสมือนจริง แต่บางครั้งอาจเป็นเรื่องจริงลักษณะที่เป็นอัตชีวประวัติในเรื่องนี้มีด้วยกันหลายประการ ดังต่อไปนี้

๑. สัญญาอัตชีวประวัติ

ฟิลิป เลอเชิน ได้เสนอให้ใช้ทฤษฎี สัญญาอัตชีวประวัติ (pacte autobiographique) เป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งวรรณกรรมอัตชีวประวัติจากวรรณกรรมประเภทอื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน สัญญาอัตชีวประวัติ คือ ข้อตกลงที่ผู้ประพันธ์ให้ไว้แก่ผู้อ่านผลงาน โดยผู้ประพันธ์แสดงเจตนาที่จะเล่าชีวิตของตนเองอย่างจริงใจและเที่ยงตรง นอกจากนี้ สัญญาอัตชีวประเวดียังทำหน้าที่ชี้แจงแนวเขียนของผู้ประพันธ์และกำหนดแนวทางการอ่าน เพื่อไม่ให้ผู้อ่านสับสนกับนวนิยาย เราสามารถพบสิ่งที่บ่งชี้ว่าเป็นสัญญาอัตชีวประวัติได้จากชื่อเรื่อง คำอุทิศหรือในคำนำ สำหรับ ฟิลิป เลอเชิน แล้วผลงานอัตชีวประวัติทุกชิ้นจะขาดสัญญาอัตชีวประวัติไม่ได้

¹ Philippe Lejeune, *L'autobiographie en France*, p.10

เรื่อง *La Gloire de mon père* สิ่งที่ยังชี้ว่าเป็นสัญญาณชีวิตประวัติของปาญอลที่ให้อ่าน คือ “*ce n’est qu’un témoignage sur une époque disparue, et une petite chanson de piété filiale, qui passera peut-être aujourd’hui pour une grande nouveauté.*” (Marcel Pagnol, 1957, p. 11) ปาญอลได้บอกไว้ในคำนำว่าเรื่องนี้เป็นพยานในสิ่งที่ยุคสมัยอันล่วงเลยมาแล้ว และเป็นบทกวีที่แสดงความรักความผูกพันของลูกที่มีต่อพ่อ สิ่งนี้ยืนยันแก่ผู้อ่านได้ว่าผู้ประพันธ์เขียนเรื่องราวชีวิตของตัวเอง และยังแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่จะสร้างผลงานไว้เป็นพยานเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น



๒. ผู้แต่งอัตชีวประวัติเป็นผู้สูงอายุ และเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง

จอร์ช เมย์ (Georges May) นักวิชาการวรรณคดีชาวอเมริกัน พบว่าผู้แต่งอัตชีวประวัติมักมีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นวัยที่มีประสบการณ์มากพอที่จะเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตของตนออกมาได้ เช่น อองเดร ฌิด (André Gide) เขียนเรื่อง *Si le grain ne meurt* และฌอง ปอล ซาร์ตร์ (Jean Paul Sartre) เขียนเรื่อง *Les mots* ต่างก็แต่งอัตชีวประวัติเมื่อตอนอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป

ในส่วนของปาญอล เขาเขียนเรื่องนี้ในขณะที่อายุมากแล้วคือ ๖๒ ปี เห็นได้จากเขาได้กล่าวว่าเขาเป็นหลานซึ่งมีอายุมากกำลังนึกถึงคุณตาที่เสียชีวิตขณะที่ยังหนุ่ม นอกจากนี้ผู้อ่านจะรู้ได้ว่าผู้เขียนมีอายุมากแล้วในขณะที่ย้อนเล่าเรื่องในวัยเด็กโดยสังเกตได้จากการที่ผู้เขียนใช้กริยาเป็น *temps présent* เพื่อแสดงความรู้สึกในขณะที่เล่าเรื่อง และใช้ *temps passé* เมื่อเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีต

ตัวอย่าง

Je n’ai même pas sa photographie. Parfois, le soir, à la campagne, au coin du feu, je l’appelle, mais il ne vient pas. Il doit être encore dans les Amériques. Alors tout seul, en regardant danser les flammes, je pense à mon grand-père de vingt-quatre ans, qui mourut sans lunettes, avec toutes ses dents, sous une épaisse chevelure dorée, et je m’étonne d’être le si vieux petit-fils d’un grand jeune homme de Coutances. (p. 37¹)

บทแปล

ฉันไม่มีแม้แต่ภาพถ่ายของเขา บางครั้งช่วงค่ำ ๆ ในชนบท ขณะนั่งอยู่ข้างเตาผิง ฉันเรียกคุณตาแต่เขาก็ไม่มา เขาอาจจะยังอยู่ในทวีปอเมริกา ดังนั้นเมื่ออยู่ลำพังขณะมองดูเปลวไฟเรืองระบำ ฉันก็นึกถึงคุณตาที่มีอายุ ๒๔ ปี ที่เสียชีวิตทั้ง ๆ ที่ยังไม่ทันได้ใส่แว่นตา ฟันอยู่ครบทุกซี่กับผมหนาสีทอง และฉันก็รู้สึกประหลาดใจที่ได้เป็นหลานที่แก่มากของชายหนุ่มร่างสูงใหญ่แห่งเมืองกูตองซ์ (น. ๓๘)

นอกจากนี้ผู้เขียนอัตชีวประวัติโดยส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมาก่อน ผู้เขียนมักสร้างชื่อจากผลงานประเภทอื่น ๆ มากมายก่อนจะมีผลงานอัตชีวประวัติ ซึ่งทำให้ผู้อ่านรู้จักชื่อเสียงและผลงานของผู้เขียนมาก่อนแล้ว มากกว่าที่จะรู้จักจากอัตชีวประวัติ อาจกล่าวได้ว่าผลงานอัตชีวประวัติเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความอยากรู้อย่างเห็นเรื่องราวชีวิตของคนมีชื่อเสียงในสังคม ในส่วนของมาร์เซล ปาญอล เขาก็เป็นที่รู้จักก่อนที่จะเขียนเรื่อง *สวดดีคุณพ่อ* เขามีชื่อเสียงทางด้านการเขียน

¹ ตัวอย่างในบทความนี้ คัดมาจากวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนบทความ (๒๕๕๔) รายละเอียดในวงเล็บหลังแต่ละตัวอย่างระบุเลขหน้าตามที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์

บทละคร บทภาพยนตร์ การที่ผู้เขียนเป็นที่รู้จักในสังคมทำให้มั่นใจได้ว่าผลงานอัตชีวประวัติของเขา จะได้รับความสนใจและประสบความสำเร็จในขณะ-
ที่เขายังมีชีวิตอยู่ซึ่งก็เป็นอีกจุดประสงค์หนึ่งของการเขียนอัตชีวประวัติ

๓. ความผูกพันในอดีตที่เกี่ยวกับวัยเยาว์

ผู้เขียนอัตชีวประวัติจะเล่าเรื่องราวตั้งแต่จุดเริ่มต้นของชีวิต นั่นคือ วัยเยาว์ เขารำลึกถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมามีในอดีต และนึกถึงบุคคลอันเป็นที่รักที่มีความใกล้ชิดและผูกพัน จากการที่วัยเยาว์มักเป็นช่วงชีวิตที่มนุษย์มีความสุขที่สุด ความผูกพันกับอดีตจึงมักเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญในการเขียนผลงานอัตชีวประวัติ รวมถึงผลงานชุด *รำลึกวัยเยาว์ (Souvenirs d'enfance)* ของปาลูอล ในเรื่อง *สตูดิโอฟอ* นี้ ผู้เขียนย้อนรำลึกวัยเยาว์และเหตุการณ์ประทับใจเกี่ยวกับพ่อ โดยเฉพาะการล่ำส่วในช่วงปิดเทอมใหญ่ ซึ่งถือเป็นการสตูดิโอครั้งแรกครั้งนี้ของพ่อ

๔. โครงสร้างเป็นร้อยแก้วแบบเรื่องเล่า

ในการเขียนอัตชีวประวัติ ผู้ประพันธ์จะถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของตนเอง โดยผูกเรื่องอย่างมีเอกภาพและทำให้เห็นโครงสร้างของเรื่องอย่างชัดเจน เขาใช้ข้อมูลจากความทรงจำและสอดแทรกอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นลีลาการเขียนของผู้ประพันธ์แต่ละคน อีกทั้งการเล่าเรื่องราวชีวิตตั้งแต่วัยเด็กก็ยังสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงบุคลิกภาพของผู้ประพันธ์ในปัจจุบันอีกด้วย

๕. ผู้ประพันธ์ ผู้เล่า ตัวละครเอก เป็นคนเดียวกัน

การที่ผู้อ่านจะดูว่าผู้เขียน ผู้เล่า และตัวละครเอก เป็นคนเดียวกันหรือไม่ ผู้อ่านสามารถพิจารณาได้จากสัญญาอัตชีวประวัติที่ผู้ประพันธ์ให้ไว้กับผู้อ่าน หากผู้ประพันธ์สัญญาว่าจะเล่าเรื่องราวของตนเองอย่างตรงไปตรงมา ผู้อ่านก็สามารถรู้ได้ทันทีว่าผู้ประพันธ์ ผู้เล่า และตัวละครเอก คือคนคนเดียวกัน อีกทั้งหากชื่อผู้ประพันธ์และชื่อตัวละครเป็นชื่อเดียวกัน หรือหากผู้เขียนใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ “Je” ในการเล่าเรื่อง ก็เป็นเครื่องยืนยันได้เช่นกันว่า ผู้ประพันธ์ ผู้เล่า ตัวละครเอก เป็นคนเดียวกัน

๖. การเล่าเรื่องตามลำดับเวลา

อัตชีวประวัติเป็นการมองย้อนไปในอดีต คือวัยเยาว์ เริ่มเล่าเรื่องตั้งแต่เกิดและจบลงที่วัยใดวัยหนึ่งของผู้แต่งแต่ละคนซึ่งยังมีชีวิตอยู่ ต่างจากชีวประวัติที่ผู้เขียนเล่าชีวิตของบุคคลอื่นตั้งแต่เกิดจนตาย สำหรับเรื่องนี้ปาลูอลเริ่มเล่าเรื่องตั้งแต่บรรพบุรุษมาจนถึงคุณปู่ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ จึงต้องการให้ลูก ๆ มีการศึกษาโดยส่งให้เรียนหนังสืออย่างเช่น พ่อของเขาที่จบมาจากสถาบันชั้นสูง และกลายมาเป็นครู จากนั้นเขาก็เล่าว่าตัวเองเกิดที่เมืองโอบาญและใช้ชีวิตอยู่ที่นั่น ๓ ปี และก็ย้ายมาอยู่ที่แซงต์ ลู เมื่ออายุประมาณ ๔-๕ ขวบ ในตอนนั้นเขาก็สามารถอ่านหนังสือได้แล้ว ต่อมาก็ย้ายมาอยู่ที่มาร์เซย์ ตอนอายุย่างเข้า ๖ ขวบ เนื่องจากพ่อได้รับตำแหน่งเป็นครูประจำที่โรงเรียนเทศบาลเมืองที่ใหญ่ที่สุดในตอนท้ายเมื่ออายุ ๘ ขวบ เขาก็เล่าถึงการไปเที่ยวในช่วงปิดเทอมใหญ่ และมีเหตุการณ์น่าประทับใจในตัวพ่อ เป็นความทรงจำที่ดีที่ทำให้เขาเขียนเรื่องนี้ขึ้นมา

๗. กลวิธีการเขียนแบบนวนิยาย

นวนิยายเป็นเรื่องเล่าชนิดหนึ่ง เรื่องเล่าหมายถึง คำพูดหรือข้อเขียนที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่มีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้อง ดำเนินไปในสถานที่ เวลา และเชื่อมโยงกันเป็นเรื่องราว ผู้แต่งจะมีการสมมติเรื่องราวขึ้น หรือผู้แต่งอาจนำข้อเท็จจริงที่เคยเกิดขึ้นหรือรายละเอียดที่เป็นจริงบางประการมาเสนอโครงสร้างและส่วนประกอบของนวนิยาย ได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร สถานที่ เวลา และในส่วนขององค์ประกอบด้านเทคนิคการเล่าเรื่อง ได้แก่ การจัดมุมมอง การใช้เสียงเล่า และการสร้างความรู้สึกร่วมจริง

เรื่อง *สตุดีคุณพ่อ* ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนแบบนวนิยาย คือ มีการแต่งเติมเสริมเรื่องราวและสอดแทรกจินตนาการอยู่บ้างเล็กน้อย เพื่อสร้างความเพลิดเพลินใจให้กับผู้อ่าน ในเรื่องนี้มีลักษณะการเขียนแบบนวนิยายบางประการ เช่น การเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเป็นตัวละครในเรื่อง การใช้มุมมองวาทกรรมในนวนิยาย ตัวละคร กาล และสถานที่

๗.๑ การเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเป็นตัวละครในเรื่อง (narrateur personnage)

ในนวนิยายทุกเรื่องย่อมมีผู้เล่าเรื่อง (narrateur) โดยผู้เขียนมักสร้างตัวผู้เล่าหรือเสียงเล่าขึ้นมา ผู้อ่านจึงต้องแยกผู้เขียนและผู้เล่าเรื่องออกจากกัน ผู้เขียนจะอยู่ข้างนอกเรื่อง แต่ผู้เล่าจะอยู่ข้างใน เรื่อง การมีผู้เล่าเรื่องเป็นวิธีการนำเสนออย่างหนึ่งของผู้เขียนว่าใครจะเป็นคนเล่าเรื่อง ในเรื่อง *สตุดีคุณพ่อ* มาร์แชล ปาญอลเขียนให้มาร์แชล ตัวละครหลักเป็นผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง “Je” เนื่องจากเรื่องนี้เป็นอัตชีวประวัติ จึงเท่ากับว่า ผู้เล่า

กับตัวละครเอก ก็คือมาร์แชล ปาญอลที่เป็นผู้เขียน เขาเขียนเรื่องนี้เมื่อปี ๑๙๕๗ ขณะมีอายุ ๖๒ ปี เขาเล่าเรื่องราวชีวิตของเขาในวัยเด็กผ่านตัวละครเอกในเรื่องที่เป็นเด็กชาย โดยใช้ทั้งมุมมองทั้งของเด็กและของผู้ใหญ่ในการเล่าเรื่อง คือมี “ฉัน” ในอดีตตอนเป็นเด็ก กับ “ฉัน” ในปัจจุบันที่อายุ ๖๒ ปี การแบ่งแยกความแตกต่างนี้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าตัวละคร “ฉัน” มีทัศนะที่แตกต่างกันเมื่อวันเวลาผ่านไป อีกทั้งการที่ผู้เล่าเป็นตัวละครในเรื่องยังทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้อย่างถ่องแท้

ปาญอลรำลึกถึงชีวิตในวัยเด็กของตนเองจากความทรงจำ เห็นได้จากการใช้กริยาเป็น temps présent ในขณะที่เล่าเรื่อง และใช้กริยาเป็น passé simple กับ imparfait เมื่อกล่าวถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต เขารำลึกถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในเมืองโอบาญที่เขาใช้ชีวิตวัยเด็กที่นั่นเพียงแค่ ๓ ปี ภาพแรกที่ปรากฏขึ้น คือ น้ำพุที่อยู่หน้าบ้านที่เขาฟังเสียงน้ำพุ

ตัวอย่าง

MES souvenirs d'Aubagne sont peu nombreux, parce que je n'y vécus que trois ans.

Je vois d'abord une très haute fontaine, sous les platanes du Cours, juste devant notre maison. C'est le monument que ses compatriotes élevèrent à notre abbé Barthélemy, considéré comme un homme de gauche, à cause du Voyage du jeune Anacharsis. Peu de personnes l'avaient lu, et beaucoup disaient, en toute bonne foi : « Le Jeune Anarchiste. » Je l'ignorais, évidemment, à cette époque, mais j'écoutais avec ravissement la petite chanson de la fontaine, qui pépiait avec les moineaux. (p. 35)

บทแปล

ความทรงจำของฉันเกี่ยวกับเมืองโอบาญมีน้อย เพราะว่าฉันใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นเพียงแค่ ๓ ปี ภาพแรกที่ฉันเห็น คือ น้ำพุที่สูงมากใต้ต้นเพลนริมทางเดินซึ่งอยู่ตรงหน้าบ้านของเราพอดี มันเป็นอนุสาวรีย์ที่เพื่อนร่วมชาติสร้างขึ้นให้กับพ่ออธิการบาร์เตเลมีของพวกเรา ที่คนมองว่าเป็นพวกฝ่ายซ้าย เพราะหนังสือเรื่อง *การเดินทางของชายหนุ่มอานาการชีส์ (Voyage du jeune Anacharsis)* น้อยคนที่ได้อ่านเรื่องนี้ และคนส่วนมากพูดกันอย่างเชื่อ ๆ ว่า “หนุ่มอานาร์ชีสต์นักอนาธิปไตย” (Le Jeune Anarchiste) แน่หนอนในยุคนี้ฉันไม่รู้เรื่องนี้ แต่ฉันฟังเสียงเพลงของน้ำพุผสมผสานไปกับเสียงร้องจ๊ับ ๆ ของนกกระจอกอย่างเคลิบเคลิ้ม (น. ๓๖)

๗.๒ การใช้มุมมอง (focalisation)

มุมมอง คือ การเล่าเรื่องจากสายตาหรือทัศนะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้เขียนใช้มุมมองในการเล่าเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เรื่อง *สตุดีคุณพ่อ* เป็นเรื่องที่สะท้อนภาพชีวิตในวัยเด็กของผู้เขียน จึงมีการใช้มุมมองของผู้เล่าขณะที่เป็นเด็กและขณะที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากผู้เขียนสะท้อนความคิดและความรู้สึกในขณะที่เป็นเด็ก ซึ่งเด็กอาจจะมองเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่เห็นภายนอก แต่บางครั้งเด็กก็เข้าใจความรู้สึกนึกคิดจากกระทำของผู้อื่น หรือเหตุการณ์ที่เห็นอยู่รอบตัว ในเรื่องนี้ผู้เขียนใช้มุมมอง ๒ ประเภทดังนี้

๗.๒.๑ การใช้มุมมองแบบจำกัดภายนอก (focalisation externe)

ผู้อ่านจะทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากสายตาของผู้เล่าที่ถ่ายทอดเฉพาะสิ่งที่เห็นจากภายนอก

หรือได้ยินเท่านั้น และจะไม่แสดงความคิดเห็นส่วนตัวลงไปด้วย ผู้เล่าไม่สามารถรู้ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครอื่น

ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง ตอนที่มาร์เซลเล่าว่าป้าโรสพาเขาไปสวนโบเรลีย่อยขึ้น เขาเห็นลุงฌูลส์ใส่เสื้อผ้าไม่เคยซักกันเลย ในขณะที่ป้าโรสก็แต่งตัวมากขึ้น เธอหน้าแดงและสวยขึ้นทุกวัน ๆ เมื่อไปถึงสวน ลุงฌูลส์เจ้าของสวนก็ให้เขาเล่นสนุกสนานได้ตามใจชอบ ทั้งขี่ลา นั่งรถที่มีแพะลากจูง และเล่นไม้กระดานลื่น ผู้เล่าเล่าในมุมมองของเด็ก พูดไปตามสิ่งที่เห็นภายนอกเท่านั้น โดยไม่รู้ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ตัวอย่างเช่น ผู้อ่านอ่านแล้วจะรู้ได้ทันทีว่าโรสกับฌูลส์นัดพบกันบ่อยขึ้น เพราะทั้งคู่จิบกันอยู่ ในขณะที่ผู้เล่าเล่าในมุมมองของเด็กที่เข้าใจแค่ว่าโรสพามาร์เซลมาเที่ยวที่สวนบ่อยขึ้น ผู้อ่านจะรู้ว่าทั้งสองคนเริ่มแต่งตัวสวยและหล่อขึ้น แต่ผู้เล่าเห็นเพียงว่าฌูลส์ใส่เสื้อผ้าไม่ซักกัน ส่วนโรสก็แต่งตัวเก่งขึ้น หรือการที่โรสหน้าแดงและสวยขึ้นทุกวัน ๆ ก็หมายถึงเธอกำลังมีความรัก เธอจึงเปลี่ยนเป็นดูสดใสและสวยขึ้น แต่ผู้เล่าเห็นแค่ว่าเธอดูสวยขึ้น หรือสำหรับคู่รักแล้ว สวนโบเรลียกลายเป็นสวรรค์ของทั้งคู่ เพราะทั้งสองมีความสุขที่ได้เจอกันที่นี่ แต่ผู้เล่าเล่าในมุมมองของตนเองในขณะนั้นจึงเห็นเพียงว่าสวนแห่งนี้ เป็นสถานที่ที่เขามีความสุขเพราะได้เล่นสนุกสนาน

ตัวอย่าง

Nos promenades au parc devinrent de plus en plus fréquentes, et l'aimable « propriétaire » nous attendait toujours sur notre banc. Mais il était assez difficile de le reconnaître de loin, car il n'avait jamais le même costume. Tantôt c'était un veston clair avec un gilet bleu, tantôt une veste de chasse sur un gilet de tricot ; je l'ai même vu en jaquette.

De son côté, ma tante Rose portait maintenant un boa de plumes, et une petite toque de mousseline sous un oiseau bleu aux ailes ouvertes, qui avait l'air de couvrir son chignon.

Elle empruntait l'ombrelle de ma mère, ou ses gants, ou son sac. Elle riait, elle rougissait, et elle devenait de plus en plus jolie.

Dès que nous arrivions, le « propriétaire » me confiait d'abord au berger des ânes et je chevauchais pendant des heures, puis à l'omnibus trainé par quatre chèvres, puis au patron du toboggan : je savais que ces largesses ne lui coûtaient rien, puisque tout le parc lui appartenait, mais je n'en étais pas moins très reconnaissant, et j'étais fier d'avoir un ami si riche, et qui me prouvait un si parfait amour. (p. 55, 57)

บทแปล

เราไปเดินเล่นที่สวนสาธารณะบ่อยขึ้นทุกที ๆ และ “เจ้าของสวน” ผู้มีอัธยาศัยดีคอยพวกเราตรง ม้านั่งของพวกเราเป็นประจำ แต่เป็นเรื่องค่อนข้าง ยากที่จะจำเขาได้แต่ไกล เพราะเขาใส่เสื้อผ้าไม่เคย ซ้ำกันเลย บางทีก็เป็นเสื้อสูทสีอ่อนกับเสื้อกั๊กสีฟ้า บางทีก็เป็นเสื้อคลุมใส่ล่าสัตว์กับเสื้อไหมพรมแขน ยาวตัวใน ฉันเคยเห็นเขาสวมเสื้อนอกตัวยาวด้วย เหมือนกัน

ส่วนป่าตอนนี้พาดผ้าพันคอขนนกและสวม หมวกไว้ปีกผ้ามีสลิมใบเล็กประดับด้วยนกสีฟ้า ที่กางปีกออกทำท่าเหมือนนกมวยผม

เธอยิ้มร่วมของแม่ หรือไม่ก็ถึงมือ หรือ กระเป๋า เธอหัวเราะ เธอหน้าแดงและเธอก็สวยขึ้น ๆ

ทันทีที่พวกเรามาถึง ตอนแรก “เจ้าของสวน” ผากฉันไว้กับคนเลี้ยงลา และฉันก็ขี่ลาอยู่หลาย ชั่วโมง จากนั้นก็นั่งรถที่ลากด้วยแพะสี่ตัว หลังจาก นั้นก็เอาฉันไปฝากไว้กับเจ้าของร้านเครื่องเล่นไม้ กระดานสั้น ฉันรู้ว่าความใจกว้างนี้ไม่ได้ทำให้เขา เสียเงินอะไร เนื่องจากสวนทั้งหมดนี้เป็นของเขา แต่นั่นก็ไม่ได้ทำให้ฉันสำนึกบุญคุณเขาน้อยลง ฉันภูมิใจที่มีเพื่อนรายขนาดนี้และแสดงความรักที่ แสนวิเศษแก่ฉัน (น. ๕๖, ๕๘)

๗.๒.๒ มุมมองแบบจำกัดภายใน (focalisation interne)

ผู้เล่าสามารถล่วงรู้ความรู้สึกนึกคิดของ ตัวละคร และใช้ความรู้สึกของตนเองตีความในสิ่ง ที่เห็นหรือได้ยิน

ตอนอยู่บนรถราง มาร์เซลเล่าว่าเขาไถลตัว แทรกไปให้ใกล้กับคนขับรถราง แต่ปอลต้องโซด ร้ายไปติดอยู่ระหว่างขาของตำรวจสองคน และจมูก ขึ้นไปปะทะบันท้ายของหญิงร่างยักษ์เมื่อตอนรถลั่น สะเทือน ผู้เล่าบรรยายภาพของตัวละครขณะที่อยู่ บนรถราง ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพว่าเกิดอะไรขึ้น และ ในมุมมองของผู้เล่ารู้ว่ามาร์เซลรู้สึกสมเพชกึ่ง ขบขันกับโชคชะตาของน้อง

ตัวอย่าง

Lentement, patiemment, en utilisant les cahots et les coups de frein, je me glissai entre mes voisins, et j'arrivai enfin près de lui, abandonnat Paul à son triste sort : coincé entre les hautes jambes de deux gendarmes, les cahots de la voiture le lançaient, le nez en avant, sur les fesses d'une dame énorme, qui oscillait dangereusement. (p. 113)

บทแปล

ฉันไล่ตัวแทรกไประหว่างผู้คนที่ยืนข้าง ๆ อย่างช้า ๆ และอดทน โดยอาศัยการสั่นสะเทือนของรถและการห้ามล้อ และในที่สุดฉันก็ได้เข้ามาใกล้กับคนขับรถ โดยทิ้งให้ปลอดภัยกับโชคชะตาอันน่าเศร้า เขาไปติดอยู่ระหว่างขาที่สูงยาวของตำรวจสองคน การสั่นสะเทือนของตัวรถทำให้เขาพุ่งไปข้างหน้า จมูกยื่นไปปะทะกับท้ายของหญิงร่างยักษ์คนหนึ่ง ตัวแกว่งไปมาอย่างน่าอันตราย (น. ๑๑๔)



๗.๓ วาทกรรมในนวนิยาย

(Le discours du roman)

๗.๓.๑ การให้คำอธิบาย (commentaire)

ผู้เล่าเล่าเรื่องโดยให้คำอธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือตัวละครเป็นการแทรกความคิดเห็นในปัจจุบันของตัวผู้เล่า

ตอนที่มาร์เซลดูการฆ่าสัตว์ ผู้เล่าได้อธิบายว่า เขาเชื่อว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์นั้นโหดร้าย ซึ่งเด็กและคนป่าเถื่อนทำให้เห็นในแต่ละวัน ผู้เล่าใช้กริยาเป็น temps présent ในการอธิบายความคิดเห็นของตนในขณะที่เล่าเรื่อง เขาเห็นว่าในตอนเด็ก เขามองการฆ่าสัตว์แล้วชื่นชมในความสามารถของมนุษย์โดยไม่รู้หรือว่านี่คือความโหดร้าย แต่พอมาเล่าเรื่องตอนนี้จึงให้ความคิดเห็นในปัจจุบันขณะที่เล่าว่ามนุษย์นั้นโหดร้าย ผู้อ่านจะเห็นข้อขัดแย้งกันระหว่างมุมมองของเด็กกับความเห็นของผู้เล่าที่มีอายุมากแล้ว

ตัวอย่าง

[...], je grimpais sur une chaise, devant la fenêtre de la salle à manger, et je regardais l'assassinat des bœufs et des porcs avec le plus vif intérêt. Je crois que l'homme est naturellement cruel : les enfants et les sauvages en font la preuve chaque jour. (p. 39)

บทแปล

[...] ฉันก็ปีนขึ้นไปบนเก้าอี้ตรงหน้าต่างห้องรับประทานอาหาร และดูการฆ่าวัวและหมูด้วยความสนใจอย่างเหลือล้น แต่ตอนนี้ฉันคิดว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์นั้นโหดร้าย อย่างเช่นที่เด็กและคนป่าเถื่อนพิสูจน์ให้เห็นในแต่ละวัน (น. ๔๐)

๗.๓.๒ การบรรยาย (description)

การบรรยาย คือ การนำเสนอเรื่องราวและเหตุการณ์ หรือการบรรยายสิ่งของ สถานที่และตัวละคร เรื่อง *สตูดิโอพ้อ* มีทั้งการบรรยายสิ่งของสถานที่ ภูมิประเทศ และตัวละคร

การบรรยายรถม้า

ตัวอย่าง

C'était une charrette bleue, d'un bleu délavé, qui laissait transparaître les fibres du bois.

Les roues très hautes avait un jeu latéral considérable : quand elles arrivaient à bout de jeu, c'est-à-dire à chaque tour, il y avait un choc tintant. Les cercles de fer tressautaient sur les pavés, les brancards gémissaient, les sabots du mulet faisaient sauter des étincelles... C'était le chariot de l'aventure et de l'espoir... (p. 111)

บทแปล

มันเป็นรถม้าสีฟ้า สีซีดจนเห็นลายไม้

ล้อรถที่สูงมากเชื่อมต่อกับตัวรถไว้หลวมมาก เมื่อล้อเคลื่อนมาครบรอบ หมายถึง แต่ละรอบก็จะมีเสียงกระทบดังก๊อง ๆ วงเหล็กจะกระแทกกับแผ่นหิน ทำให้ด้ามจับส่งเสียงเอี๊ยดอ๊าด เกือกล้อส่งประกายแลบขึ้นมา... มันเป็นรถม้าแห่งความหวังสำหรับการผจญภัย... (น. ๑๑๒)

การบรรยายสวนโบเรลี

ตัวอย่าง

On y trouvait des allées ombragées par d'antiques platanes, des bosquets sauvages,

des pelouses qui vous invitaient à vous rouler dans l'herbe, des gardiens pour vous le défendre, et des étangs où naviguaient des flottilles de canards. (p. 49)

บทแปล

ที่ที่เราจะพบทางเดินที่ร่มรื่นด้วยต้นพลองเก่าแก่ แมกไม้ป่า สนามหญ้าที่ชักชวนให้คุณไปกลิ้งเกลือกบนหญ้า พร้อมยามที่คอยห้าม และบ่อน้ำที่มีฝูงเป็ดเวียนว่าย (น. ๕๐)

การบรรยายภูมิประเทศ

ตัวอย่าง

A sa droite brillait un pic bleuté, un peu plus haut que le premier. Il était fait de trois terrasses concentriques, qui s'élargissaient en descendant, comme les trois volants de la pèlerine de fourrure de Mlle Guimard. (p. 131)

บทแปล

ส่วนทางขวามือมียอดเขาแหลมสีฟ้าหม่นซึ่งสูงกว่าอันแรกเล็กน้อยเปล่งประกายอยู่ ประกอบด้วยไหล่เขา ๓ ชั้นที่มีศูนย์กลางร่วมกัน โดยแต่ละชั้นจะลดหลั่นกันไปและมีฐานกว้างขึ้นเรื่อย ๆ เหมือนกับเสื้อคลุมผ้าขนสัตว์ที่มีระบายสามชั้นของคุณครูกีร์มาร์ด (น. ๑๓๒)

๗.๓.๓ การใช้บทสนทนา (dialogue)

ในเรื่องนี้ผู้เขียนเล่าเรื่องราวเหมือนนวนิยายที่มีการใช้บทสนทนา และเนื่องจากเรื่องนี้เป็นเรื่องราวความรักความผูกพันในครอบครัว ภาษาที่ตัวละครใช้จึงเป็นระดับภาษาครอบครัวที่แสดงความเป็นกันเองและแสดงความรักความผูกพัน

บทสนทนายาวใจเซฟกับมาร์แซลและปอล

ตัวอย่าง

Tout en marchant le long du trottoir de la rue Tivoli, mon père me dit :

« Crapaud, j'aurai besoin de toi demain matin.

– Pour quoi faire?
– Tu le verras bien. C'est une surprise.
– Moi aussi, tu as besoin de moi ?
demanda Paul, inquiet.

– Bien sûr, dit mon père. Mais Marcel viendra avec moi, et toi tu resteras à la maison, pour surveiller la femme de ménage, qui va balayer la cave. C'est très important.

– Moi, d'habitude, dit Paul, j'ai peur d'aller dans la cave. Mais avec la femme de ménage, je n'aurai pas peur. » (p. 75)

บทแปล

ขณะที่เดินมาตามบาทวิถีบนถนนตีโวลี พ่อพูดกับฉันว่า

“โอ้หนู พ่อต้องการตัวแกหน่อยพรุ่งนี้เช้า”

“ไปทำอะไรเหรอครับ”

“เดี๋ยวก็รู้เอง มีเรื่องให้ประหลาดใจ”

“แล้วผมล่ะครับ พ่อต้องการผมหรือเปล่า”

ปอลถามอย่างกังวล

“แน่นอนลูก แต่มาร์แซลจะมากับพ่อ ส่วนลูก ลูกต้องอยู่ที่บ้านเพื่อคอยดูแลคนทำความสะอาดบ้าน ซึ่งจะมากกว่าดูห้องใต้ดิน เรื่องนี้สำคัญเชียวนะ” พ่อพูด

“ผมนะ โดยปกติแล้ว ผมกลัวที่จะเข้าไปในห้องใต้ดิน แต่ถ้ามีคนทำความสะอาดด้วยล่ะก็ ผมไม่กลัวหรอก” ปอลพูด (น. ๗๖)



๗.๔ ตัวละคร (personnage)

เรื่อง *สุดดีคุณพ่อ* ผู้เขียนถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของตนเอง รวมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในครอบครัว ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เขียน บุคคลที่มีอยู่จริงเหล่านี้ได้กลายมาเป็นตัวละครต่าง ๆ ของเรื่อง และมีชื่อเดียวกับตัวละคร ได้แก่ มาร์แชล (ตัวละครเอก) โจเซฟ (พ่อ) ออกุสติน (แม่) โรส (ป้า) และฌูลส์ (ลุง) นอกจากนี้ยังมีวิธีการนำเสนอตัวละครทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อม การนำเสนอโดยตรงหรือเรียกว่า การบรรยายตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเห็นลักษณะทางกายภาพ เช่น หน้าตา รูปร่าง บุคลิกภาพ การแต่งกาย และลักษณะทางจิตใจ เช่น อุปนิสัยใจคอ วิธีคิด ปรัชญาชีวิต เป็นต้น ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของตัวละคร ส่วนการนำเสนอโดยอ้อม ผู้อ่านจะรู้จักตัวละครผ่านพฤติกรรม การกระทำ คำพูดที่เป็นบทสนทนากับตัวละครอื่น ความรู้สึกนึกคิด สายตาของตัวละครในแต่ละเหตุการณ์ การบรรยายในลักษณะนี้อาจละเอียดจะเห็นได้ชัดในงานประเภทนวนิยาย ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างที่ผู้เขียนบรรยายรูปร่างหน้าตา ลักษณะนิสัย และการแต่งกายของพ่อ

ลักษณะภายนอก

ตัวอย่าง

Mon père, qui s'appelait Joseph, était alors un jeune homme brun, de taille médiocre, sans être petit. Il avait un nez assez important, mais parfaitement droit, et fort heureusement raccourci par sa moustache et ses lunettes, dont les verres ovales étaient cerclés d'un mince fil d'acier. Sa voix était grave et plaisante et ses cheveux, d'un noir bleuté, ondulaient naturellement les jours de pluie. (p. 25)

บทแปล

พ่อของฉันชื่อโจเซฟ เป็นชายหนุ่มผมสีน้ำตาล รูปร่างปานกลางไม่เตี้ยไป จมูกค่อนข้างใหญ่และตรงทีเดียว แต่โชคดีมากที่ดูสั้นขึ้นเพราะหนวดและแว่นตาของเขา ซึ่งมีกระจกวรีในกรอบเหล็กเส้นบาง น้ำเสียงของเขาทุ้มต่ำแต่น่าฟัง ส่วนผมดำขลับหยักศกตามธรรมชาติในวันฝนตก (น. ๒๖)

ลักษณะนิสัยใจคอ

ตัวอย่าง

« Voilà! Voilà l'intolérance de ces fanatiques ! Est-ce que je l'empêche, moi, d'aller manger son Dieu tous les dimanches ? Est-ce que je te défends de fréquenter ta sœur parce qu'elle est mariée à un homme qui croit que le Créateur de l'Univers descend en personne, tous les dimanches, dans cent mille gobelets ? Eh bien, je veux lui montrer ma largeur d'esprit. Je le ridiculiserai par mon libéralisme. Non, je ne lui parlerai pas de l'Inquisition, ni de Calas, ni de Jean Huss, ni de tant d'autres que l'Eglise envoya au bûcher ; je ne dirai rien des papes Borgia, ni de la papesse Jeanne ! Et même s'il essaie de me prêcher les conceptions puériles d'une religion aussi enfantine que les contes de ma grand-mère, je lui répondrai *poliment*, et je me contenterai d'en rigoler doucement dans ma barbe ! » (p. 63)

บทแปล

“นี่ไง นี่แหละ ความใจแคบของพวกคลั่งศาสนา ดูอย่างฉันสิ ฉันห้ามไม่ให้เขาไปรับประทานอาหารเจ้าในพิธีรับศีลมหาสนิททุกวันอาทิตย์หรือเปล่า ฉันห้ามเธอไม่ให้ไปหาพี่สาวเพราะหล่อนแต่งงานกับผู้ชายที่เชื่อว่าพระเจ้าผู้สร้างโลกลงมาตัวเป็น ๆ ผสมอยู่ในจอกเหล้าองุ่นนับแสนทุกวันอาทิตย์หรือเปล่า ที่จริงฉันต้องการแสดงให้เห็น

ถึงความใจกว้างของฉัน ฉันจะทำให้เขากลายเป็นตัวตลก เพราะฉันเป็นพวกเสรีนิยม ไม่ ฉันจะไม่เอ่ยถึงศาสนา หรือคติของกาลาสที่ถูกต้องกว่าว่าฆ่าลูกที่เปลี่ยนศาสนา ไม่พูดถึงยาน ฮุส นักปฏิรูปศาสนาในสาธารณรัฐเช็ก และเรื่องคนอื่น ๆ อีกมากมายที่ศาสนจักรสั่งเฝ้าทั้งเป็น ฉันจะไม่พูดถึงอะไรเลยเกี่ยวกับพระสันตะปาปาจากตระกูลบอร์เซีย และก็ย้ายสันตะปาปาฆาณ และแม้เขาจะพยายามสอนแนวคิดแบบเด็ก ๆ ของศาสนาที่เด็กพอ ๆ กับนิทานของคุณย่า ฉันจะตอบคำถาม อย่างสุภาพ แล้วฉันก็จะพอใจที่ได้แอบหัวเราะเบา ๆ ภายใต้อาครี” (น. ๖๔)

จากตัวอย่างผู้อ่านจะเข้าใจลักษณะนิสัยของโจเซฟได้จากบทสนทนาระหว่างโจเซฟกับออกุสตินที่พูดถึงฌูลส์ เขามีความคิดเห็นทางศาสนาขัดแย้งกับฌูลส์ เพราะเขาจบจากสถาบันชั้นสูงด้านครู-ศาสตร์สาขาปฐมวัย (Ecole normale primaire) ซึ่งมีแนวคิดต่อต้านศาสนจักร (anticléricalisme) เขาจึงพูดถึงศาสนาในแง่ลบ

ลักษณะการแต่งกาย

ตัวอย่าง

Joseph était devenu magnifique. Il avait un costume neuf bleu marine, digne de l'école des Chartreux : ses lunettes, jadis cerclées de fer, brillaient maintenant dans une monture d'or, et leurs verres s'étaient arrondis : enfin, il portait une cravate d'artiste, une ganse noire aux deux bouts pendants. (p. 47)

บทแปล

โจเซฟกลายเป็นคนภูมิฐาน เขาใส่ชุดใหม่ สีสกรมทำที่คู่ควรกับโรงเรียนชอแมง เด ชาร์เทรอก่อนหน้านั้นเขาใส่แว่นตากรอบเหล็ก แต่ตอนนี้

กระจกทรงกลมส่องประกายในกรอบสีทอง สุดท้ายเขาผูกเนกไทแบบโก้เก๋เป็นเชือกเกลียวสีด้ามปลายสองข้างห้อยลงมา (น. ๔๘)

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครมาร์แชล ปาญอลแสดงให้ผู้อ่านเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมาร์แชล ตัวละครเอกกับตัวละครอื่น ๆ ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว รวมถึงผู้ที่มีความสำคัญในชีวิตของเขา เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างมาร์แชลกับฌูลส์ที่สนิทกันจนฌูลส์กลายเป็นเพื่อนคนสำคัญไปอย่างรวดเร็ว หรือความสัมพันธ์ระหว่างมาร์แชลกับป้าโรส ซึ่งเห็นได้จากทุกวันพฤหัสบดีและวันอาทิตย์ ป้าโรสจะมาต้อนรับอาหารกลางวันที่บ้าน และพาเขาไปเที่ยวที่สวนโบเรลเป็นประจำ

๗.๕ กาล (temps)

ในเรื่อง *สตูดิโอคุณพ่อ* ผู้เขียนถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ขณะที่มียุ่มากแล้ว เขาเล่าเหตุการณ์โดยมองย้อนอดีตไปตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ตอนที่ตนเองเกิด การย้ายที่อยู่อาศัย การเข้าโรงเรียนเมื่ออายุ ๖ ขวบ และการไปเที่ยวพักร้อนเมื่ออายุ ๘ ขวบ เราจะเห็นได้ว่าผู้เขียนเล่าเหตุการณ์ตามลำดับเวลา จากอดีตมาสู่ปัจจุบัน ผู้เขียนไม่ได้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกอย่างในชีวิต แต่จะเล่าเฉพาะตอนที่ตัวเองรู้สึกว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในชีวิต หรือเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เขาประทับใจ ดังตัวอย่างตอนที่โรสพามาแชลไปเที่ยวที่สวนโบเรล ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในความทรงจำที่ผู้เขียนประทับใจ ผู้เขียนใช้เวลาในการเล่าเหตุการณ์ในส่วนเป็นเวลานาน โดยเริ่มตั้งแต่การบรรยายสภาพสวนว่ามีต้นไม้ร่มรื่น มาร์แชลไปดูคนฝึกขี่จักรยาน ไปให้อาหารเปิด และการที่มาร์แชลกับป้าโรสพบเจอชายวัยกลางคน ผู้เขียนให้พื้นที่ในการเล่าเหตุการณ์นี้มาก

๗.๖ สถานที่ (espaces)

นวนิยายส่วนใหญ่จะระบุสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ อาจจะเป็นสถานที่ที่มีอยู่จริงหรือผู้แต่งสร้างขึ้นในจินตนาการ แต่เนื่องจากเรื่อง *สดุดีคุณพ่อ* เป็นอัตชีวประวัติ การใช้สถานที่จึงเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์จริงที่เคยเกิดขึ้นตามชีวประวัติของผู้เขียน เช่น ผู้เขียนเริ่มต้นเล่าเรื่องว่าเกิดที่เมืองโอ-บาญ จากนั้นก็ย้ายมาอยู่ที่แซงต์ ลู ซึ่งอยู่ชานเมืองมาร์เซย์ ต่อมาก็ย้ายเข้ามาในเมืองมาร์เซย์ และก็เดินทางไปพักร้อนที่บ้านพัก ลา บาสดิต เนฟ ในช่วงปิดเทอมใหญ่ตอนอายุ ๘ ขวบ สถานที่ดังกล่าว

ล้วนแต่อยู่ในแคว้นโปรวองซ์ ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกผูกพันของเขามีสถาบันเกิด

กล่าวโดยสรุปเรื่อง *สดุดีคุณพ่อ* มีลักษณะเป็นอัตชีวประวัติเชิงนวนิยาย เพราะผู้ประพันธ์ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของตนเองตั้งแต่วัยเยาว์ โดยรำลึกเรื่องราวต่าง ๆ จากความทรงจำ และใช้กลวิธีการเขียนแบบนวนิยาย ซึ่งมีการเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเป็นตัวละครในเรื่อง มีการใช้มุมมอง วาทกรรมในนวนิยาย กาล และสถานที่ จึงทำให้ผู้อ่านรู้สึกเพลิดเพลินกับเรื่องราวของเด็กชายวัย ๘ ขวบที่ชื่อ มาร์เซล ปาญอล และยังได้อรรถรสเช่นเดียวกับอ่านนวนิยายอีกด้วย

บรรณานุกรม

- ฌอง-ปีแยร์ โกลเด็นชไตน์. (๒๕๓๒). *การอ่านนวนิยาย*. (วัลยา วิวัฒน์ศร, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพร ประชากุล. (๒๕๕๒). *ยกอักษรร ย้อนความคิด เล่ม ๑ ว่าด้วยวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: อ่านและวิชา.
- พวงคราม พันธุ์บุรณะ. (๒๕๓๖). *แนวเขียนเชิงอัตชีวประวัติในผลงานของโกแล็ต*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิรวดี ไตลังคะ. (๒๕๔๓). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง*. กรุงเทพฯ: เกษตรศาสตร์.

JOUVE (Vincent), *La poétique du roman*, Sedes, 1997.

LEJEUNE (Philippe), *L'autobiographie en France*, 2^e édition, Paris, Armand Colin, 1998.

MIRAUX (Jean-Philippe), *L'autobiographie*, Paris, Nathan, 1996.

VALETTE (Bernard), *Esthétique du roman moderne*, 2^e édition, Tours, Nathan, 1993.

PAGNOL (Marcel), *La Gloire de mon père*, Paris : Librairie Générale Française, 1964.